

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
1.2 Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3 Departament	Teologie
1.4 Domeniul de studii	Arte vizuale
1.5 Ciclul de studii	licență
1.6 Programul de studii/Calificarea	Artă sacră

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Metodologia restaurării icoanelor și lemnului policrom. Documentația de restaurare				
2.2 Titularul activităților de curs	Lect.dr.Moșneagu Mina Adriana				
2.3 Titularul activităților de seminar	Lect.dr.Moșneagu Mina Adriana				
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	3	2.6 Tipul de evaluare	E
				2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	5	din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	3
3.4 Total ore din planul de învățământ	70	din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	42
Distribuția fondului de timp					Ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					28
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7 Total ore studiu individual	80				
3.9 Total ore pe semestru	150				
3.10 Numărul de credite	6				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Noțiuni de patrimoniu cultural, Studiul desenului și formelor, Studiul culorii și picturii, Desen proiectiv și perspectivă, Studiul tehnicilor artistice. Istoria artei
4.2 de competențe	Cunoștințe generale despre artele plastice, tehnicile artistice.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală de curs dotată corespunzător (tablă, calculator, videoproiector), Platforma Cisco Webex pentru activitatea on-line ;
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală de laborator dotată corespunzător (microscop, lupă binoculară cu cameră foto-video conectată la calculator, aparat foto, lampă UV, hotă, sistem de evacuare a solvenților organici, aparatura electrică, atelier de tâmplărie); platforma Cisco Webex pentru activitatea on-line

Competențe profesionale	<p>CP1 Proiectarea și realizarea cadrului general specific de documentare, informare și cercetare pentru culegerea, prelucrarea și analiza datelor care se vor regăsi în aplicațiile practice ale procesului de conservare-restaurare al icoanelor și lemnului policrom.</p> <p>CP2 Identificarea materialelor, a tehnicilor și tehnologiilor folosite la execuția icoanelor și lemnului policrom.</p> <p>CP3 Identificarea formelor de degradare ale icoanelor și lemnului policrom, precum și a factorilor care le-au indus</p> <p>CP4 Diagnoza problemelor ce conduc la degradarea pieselor de artă și metodologia de aplicare a unor tratamente adecvate în vederea salvării acestora.</p> <p>CP5 Întocmește documentația de restaurare pe baza rezultatelor buletinelor de analize fizice, chimice, biologice, fotografii, radiografii</p> <p>CP6 Soluționarea problemelor tehnice și tehnologice de conservare activă și restaurare a icoanelor și lemnului policrom.</p>
Competențe transversale	<p>CT1. Deprinderea strategiilor de muncă eficientă și responsabilă, sub observație calificată de specialitate</p> <p>CT2. Asimilarea tehnicilor de relaționare în grup, dezvoltarea capacităților empatice de comunicare interpersonală și asumarea rolurilor specifice în desfășurarea activităților artistice, în echipă.</p> <p>CT3. Informarea și cunoașterea continuă prin intermediul metodelor și tehnicilor adecvate de învățare în domeniul artistic, conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Formarea pregătirii de bază, teoretică și practică, necesară exercitării profesiei de restaurator al picturii pe suport de lemn și a lemnului policrom.
7.2 Obiectivele specifice	<p>La finalizarea acestei discipline, studenții vor fi capabili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să cunoască fluxul tehnologic al operațiilor de conservare-restaurare al picturilor - să cunoască și să aplice normele, principiile restaurării - să utilizeze documentația necesară pentru restaurarea bunurilor de patrimoniu, conform legislației în vigoare. - să preleveze probe pentru investigații fizico-chimice și biologice, să analizeze icoanele cu mijloace optice, să realizeze documentația fotografică specifică domeniului conservării și restaurării picturilor. - să identifice formele de degradare ale picturilor pe lemn și ale lemnului policrom. - să aplice cunoștințele acumulate pentru rezolvarea diferitelor probleme legate de conservarea activă a picturilor pe suport de lemn.

8. Conținuturi

8. 1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Definiții. Normele și principiile conservării și restaurării științifice. Aspecte privind conservarea și restaurarea icoanelor conform legislației în vigoare. Legea 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. Normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale	Prelegerea participativă, dezbateră, expunerea.	4 h
2. Componentele picturii tradiționale în tempera pe lemn. Noțiuni privind datarea și încadrarea stilistică a icoanelor.	Prelegerea participativă, dezbateră, expunerea, exemplificarea.	2 h
3. Investigații necesare pentru conservarea și restaurarea picturilor pe suport de lemn.	Prelegerea participativă, problematizarea	4 h
4. Degradarea picturilor pe suport de lemn: forme de degradare, cauzele degradărilor, mecanisme de producere a degradărilor	Prelegerea, dezbateră, problematizarea exemplificarea.	8h
5. Documentația de restaurare	Prelegerea participativă	2h

6. Fluxul operațiilor de conservare și restaurare al icoanelor. Tratamente de consolidare diferențiată a stratului pictural.	Prelegerea participativă, dezbateră, problematizarea	8h
<p>Referințe principale:</p> <ol style="list-style-type: none"> Bordașiu, C., <i>Mecanismele degradării picturii tempera</i>, Ed. Performantica, Iași, 2016 Bordașiu, C., <i>Microstratigrafia în identificarea tehnicilor de execuție la pictura icoanelor de secolul XVIII. Analiză de caz</i>, în "Monumentul", 2009 Bucur M., <i>Investigația non-distructivă de tip radiologie digitală aplicată în domeniul picturii tempera pe panou</i>, în Cibinium, 2006-2008, partea a II-a, Ed. „Astra Museum”, Sibiu, 2009, p. 253-26. Dragomir, V., <i>Centre de meșteri iconari din spațiul românesc. Specificitatea materialelor și tehnicilor de pictură</i>, Editura Universitaria, Craiova, 2011. Gavril A.M., <i>Principii de restaurare clasice și contemporane</i>, în Caietele restaurării 2019, Editura ACS, București, pp. 22-39. Ionescu, M.L., 2013, <i>Operațiunea de consolidare, o acțiune de salvagardare a picturii pe suport de lemn</i>, în Caietele restaurării 2013, Ed. ACS, București 2013, pp. 127-131 Lupu M., Crețu I., Norme, principii și coduri etice în conservare-restaurare, în Caietele restaurării 2019, Editura ACS, București, pp. 72-79 Moșneagu, M., 2011, <i>Evaluating the state of conservation of some iconostases in Iasi</i>, în "Analele Stiințifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Seria Teologie”, Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași, pp. 167-188. Moșneagu, Mina; Gavril, Iuliana, <i>Iconostasul Bisericii „Sf. Împărați Constantin și Elena” Iași</i>, în Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Teologie Ortodoxă, Editura Universității „Al. I. Cuza” , Iași, 2002, p. 227-240. Moșneagu, M., Martinov, E., 2019, <i>Etape preliminare intervențiilor de conservare și restaurare a icoanei „Iisus Hristos Învățător”</i> (sec. al XVIII-lea), în „Buletinul Centrului de Restaurare Conservare Iași”, Anul XVII, nr. 2/2019, Ed. Palatul Culturii Iași, 2019, pp. 83-88 Motronea, Ana-Irina, 2012, <i>Degradări ale operelor de artă cauzate de factorul uman. Icoana împărătească pe suport de lemn Sfântul Ioan Botezătorul</i>, în Cibinium 2012, Editura Astra Museum, Sibiu, p. 210-217. Onica S., Dominte M.G. <i>Starea de conservare a iconostasului bisericii „Pogorârea Sf. Duh”, Mănăstirea Dragomirna – jud. Suceava</i>, în Monumentul, ediția a X-a, vol. I., Iași, 2008, p. 527 – 535. <p>***Legea 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil ***Normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate, din 18 decembrie 2003</p>		
<p>Referințe suplimentare:</p> <ol style="list-style-type: none"> Bordașiu, C., <i>Estetică și restaurare</i>, Ed. Studis, Iași. 2010. Brandi, C., <i>Teoria restaurării</i>, Ed. Meridiane, București. 1996. Cianfanelli T., Passeri F. C., Scarzanella R., 1992, <i>Il consolidamento dei dipinti su tavola</i>, în <i>Problemi di restauro</i>, Firenze, p. 89-108. Darida, 2019, <i>Considerente teoretice asupra cercetării stratigrafice – biserica de lemn din Plopiș, Maramureș</i>, în Caietele restaurării 2019, Editura ACS , București, p. 142- 149. Dionisie din Furna, 1979, <i>Carte de pictură</i>, Ed Meridinae, București. Istudor, I., <i>Noțiuni de chimia picturii</i>, București, Ed. ACS, 2011 Hours M., 1986, <i>Analyse scientifique et conservation des peintures</i>, Office du Livre. Fribourg. Melniciuc-Puică, N.; Ardelean, E., <i>Aspecte ale degradării materialelor celulozice. Lemnul și hârtia</i>, Editura Performantica, Iași, 2010 Michescu, Andreea; Postolache, Dana, 2013, <i>Cercetări preliminare intervențiilor de conservare-restaurare a icoanelor pe suport de lemn</i>, în Caietele restaurării 2013, Editura ACS, București, p. 100-109. Nicolaus K., 1999, <i>The restoration of paintings</i>, Ed. Konemann, Cologne. Onica, S., 2000, <i>Utilizarea presiunii reduse în restaurare</i>, în vol. „Restaurare 2000”, Iași. Niculescu G., <i>Analiză și imagine; microscopia electronică în investigarea operelor de artă</i>, în Caietele Restaurării 2013, Editura ACS, p. 188-19 		

8.2 Seminar/laborator	Metode de predare	Observații
1. Măsurile de protecția muncii și PSI. Identificarea componentelor picturilor pe suport de lemn, a iconostaselor. Identificarea elementelor pentru datarea și încadrarea stilistică a icoanelor. Studii de caz	Explicații, dialog dirijat.	6 h
3. Prelevarea probelor pentru investigații fizico-chimice. Prelevarea și observarea stratigrafiei picturilor la stereolupă. Observarea componentelor și suprafețelor picturilor la lupă și stereolupă. Observarea picturilor la radiații ultraviolete. Studii de caz.	Lucrarea de laborator. Discuțiile și dezbaterile.	6 h
4. Identificarea tipurilor de degradare a stratului pictural. Identificarea tipurilor de degradare a suporturilor picturii. Studii de caz.	Lucrarea de laborator. Discuțiile și dezbaterile.	6 h
5. Alcătuirea dosarului de restaurare. Completarea fișei de evidență și a fișei de conservare, analiza stării de conservare a unor icoane. Realizarea documentației fotografice a unor icoane în lumină naturală și artificială, directă și indirectă, razantă, în lumină ultravioletă. Executarea releveelor degradărilor.	Lucrarea de laborator. Discuțiile și dezbaterile.	9 h
6. Consolidarea profilactică a icoanelor. Consolidarea straturilor de grund și culoare. Prepararea soluțiilor și amestecurilor utilizate în consolidarea picturilor. Realizarea de teste de consolidare.	Lucrarea de laborator. Discuțiile și dezbaterile.	13 h
7. Colocviul activității de laborator	Colocviu	2 h
Bibliografie <ul style="list-style-type: none"> • Bucur M., <i>Investigația non-distructivă de tip radiologie digitală aplicată în domeniul picturii tempera pe panou</i>, în Cibinium, 2006-2008, partea a II-a, Ed. „Astra Museum”, Sibiu, 2009, p. 253-26. • Cianfanelli T., Passeri F. C., Scarzanella R., 1992, <i>Il consolidamento dei dipinti su tavola</i>, în <i>Problemi di restauro</i>, Firenze, p. 89-108. • Hours M., 1986, <i>Analyse scientifique et conservation des peintures</i>, Office du Livre. Fribourg. • Onica S., Dominte M.G. <i>Starea de conservare a iconostasului bisericii „Pogorârea Sf. Duh”</i>, Mănăstirea Dragomirna – jud. Suceava, în Monumentul, ediția a X-a, vol. I, Iași, 2008, p. 527 – 535. • Onica, S., 2000, <i>Utilizarea presiunii reduse în restaurare</i>, în vol. „Restaurare 2000”, Iași. • Niculescu G., <i>Analiză și imagine; microscopia electronică în investigarea operelor de artă</i>, în Caietele Restaurării 2013, Editura ACS, p. 188-198. 		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul disciplinei este în concordanță cu ceea ce se face în alte centre universitare din țară și din străinătate. Pentru o mai bună adaptare la cerințele pieței muncii a conținutului disciplinei au avut loc întâlniri cu reprezentanți ai deținătorilor obiectelor de patrimoniu din mediul eclezial și laic.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode	10.3 Pondere din nota
10.4 Curs	- corectitudinea cunoștințelor; - coerența logică. - gradul de asimilare al limbajului de specialitate.	Evaluare scrisă (finală în sesiunea de examene)	50%
	criterii ce vizează atitudinea: conștiințozitatea, interesul pentru studiul individual, implicare	Participarea activă la cursuri.	10%

10.5 Seminar/laborator	- capacitatea de a opera cu cunoștințele asimilate; - capacitatea de aplicare în practică; prezența la curs - minimum 50%	Lucrări practice curente	20%
	- criterii ce vizează aspectele atitudinale: conștiințiozitatea, interesul pentru studiul individual. prezența la lucrările practice - minimum 75%	Referat	20%
10.6 Standard minim de performanță			
Cunoașterea elementelor fundamentale de teorie și însușirea tehnicilor de conservare activă.			

Data completării

30.09.2021

Semnătura titularului de curs

Lect.dr.Moșneagu Mina Adriana

Semnătura titularului de seminar

Lect.dr.Moșneagu Mina Adriana

Data avizării în departament

05.10.2021

Semnătura directorului de departament